

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2019/0617

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 16. september 2019 fra Stiftelsen Grosserer H. Parr Samuelson og hustru Johanne Birgitte (Gitta) født Frølich's legat på Stiftelsestilsynets vedtak av 27. juli 2019.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak om å avslå søknad om opphevelse av stiftelsen. Avslaget er begrunnet med at vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a, om at stiftelsens formål ikke lar seg etterleve, ikke er oppfylt.

Spørsmålet i klagesaken er om vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a for opphevelse av stiftelsen er oppfylt.

1 Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av stiftelsesloven, dekningsloven, arveloven og samvirkeloven, med mindre noe annet følger av særskilt lovbestemmelse.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er rettidig fremsatt og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok leder Gudmund Knudsen og medlemmene Kamilla Silseth og Henning Sollid.

2 Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Stiftelsen Grosserer H. Parr Samuelson og hustru Johanne Birgitte (Gitta) født Frølich's legat, org. nr. 977 131 383, ble opprettet i 1958 med en grunnkapital på 1 000 000 kroner. Grunnkapitalen er urørlig slik at den ikke kan belastes for utdelinger. Etter statuttene punkt V skal legatet dekke utgiftene til vedlikehold av nærmere angitte familiegravsteder i Oslo og Drøbak. Etter statuttene punkt IV skal det som måtte være igjen av avkastningen etter at legatet har dekket visse livrenter og betalt utgiftene til de nevnte gravstedene deles ut til følgende formål: Vanskeligstilte menn og kvinner fra handelsstanden som fyller nærmere angitte vilkår (4/5) og institusjoner med Guds ords forkynnelse som formål (1/5).

Stiftelsen søkte 2. juli 2019 Stiftelsestilsynet om opphevelse. Stiftelsestilsynet avslo søknaden 27. august 2019.

På vegne av stiftelsen påklaget stiftelsens daglige leder avslaget i klage datert 16. september 2019.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumentene som nemnda har mottatt innen behandlingen av klagen.

3 Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 27. august 2019 lyder:

«Vi avslår søknaden om opphevelse av GROSSERER H. PARR SAMUELSON OG HUSTRU JOHANNE BIRGITTE (GITTA) FØDT FRØLICH'S L, org. nr. 977 131 383.»

Stiftelsestilsynets avslag er begrunnet med at vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd a ikke er oppfylt.

Stiftelsestilsynet viser til at stiftelsens formål er mindre kapitalkrevende og at selv mindre utdelinger vil realisere formålet på en rimelig måte. Videre heter det i Stiftelsestilsynets vedtak:

«Før det søkes om oppheving plikter styret etter stiftelsesloven § 47 å vurdere mindre inngripende endringer enn oppheving. Stiftelsestilsynet påpeker at et mindre inngripende tiltak enn oppheving eksempelvis vil være en endring av vedtektene for å gjøre stiftelsens kapital rørlig, jf. stiftelsesloven § 47 første ledd. Stiftelsestilsynet oppfatning er at stiftelsen her kan bestå i mange flere år dersom vedtektene endres slik at også grunnkapitalen, og ikke bare avkastningen, kan brukes til utdelinger i tråd med formålet. Stiftelsestilsynet vil imøtesee en søknad om vedtektsendring på dette punkt.»

På denne bakgrunn kommer Stiftelsestilsynet til at det ikke er godtgjort at vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a, om at stiftelsen ikke lar seg etterleve, er oppfylt. Stiftelsestilsynet kan heller ikke se at vilkårene for oppheving av stiftelsen etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav b, c eller d er oppfylt.

4 Klagers anførsler

Klager ber om at vedtaket omgjøres, slik at stiftelsen kan oppheves og avvikles.

Klagers anførsler kan oppsummeres slik:

- Stiftelsens kapital er for liten til å tilgodese formålet på en rimelig måte, jf. stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a.
- Stiftelsens kostnader overstiger og vil overstige avkastning på stiftelsens kapital. Stiftelsen anslår at kostnadene vil øke om man fristiller kapital, da det vil pådras kostnader til markedsføring, saksbehandling og effektuering av tildelinger.
- Stiftelsen har vedtatt å utdele restmidlene i stiftelsen dels for å dekke gravstedutgifter fram til 2030, samt å utdele midler til stiftelsen Oslo Handelsstands Forenings Understøttelseslegat, som foretar utdelinger som er i tråd med stiftelsens formål.
- Slik frigjøring av kapitalen som Stiftelsestilsynet har vist til som alternativ vil over tid medføre at stiftelsen også på denne måten i realiteten avvikles og at det på denne måten brukes uforholdsmessig store kostnader på administrasjon som strengt tatt kun er til fordel for stiftelsens tjenesteleverandør.

5 Stiftelsestilsynets merknader til klagen

Stiftelsestilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Ved brev av 7. oktober 2019 har Stiftelsestilsynet sendt klagen til Stiftelsesklagenemnda.

I sin innstilling viser Stiftelsestilsynet til at stiftelsen ikke har vurdert formålsendring hvor den bundne kapitalen frigjøres til utdeling. Stiftelsestilsynet utdyper dette synet noe i brevet, uten at dette fremkommer noe nevneverdig nytt i saken. Avslutningsvis skriver tilsynet følgende:

«Vi tilføyer også for ordens skyld at et tredje alternativ, som stiftelsen i liten grad synes å ha vurdert er sammenslåing med Oslo Handelsstands Forenings Understøttelseslegat som også er en stiftelse. Også sammenslåing vurderes å utgjøre en mindre inngripende endring enn opphevelse, men forutsetter at dette også er aktuelt for overtagende stiftelse.»

6 Stiftelsesklagenemndas vurdering

Saken gjelder om vilkårene for å oppheve stiftelsen er oppfylt. Vilårene er fastsatt i stiftelsesloven § 46. I saken her får vilkårene i loven § 46 første ledd anvendelse. Det betyr at stiftelsen kan oppheves når stiftelsens formål:

*«a) ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte,
b) er åpenbart unyttig,
c) er i strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, for eksempel fordi oppretterens forutsetninger for bestemmelsen har sviktet, eller
d) er åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig.»*

Det er tilstrekkelig at ett av de fire vilkårene er oppfylt.

I saken her er det særlig alternativ a) som er aktuell. Bestemmelsen gir grunnlag for å oppheve stiftelsen når formålet ikke lar seg etterleve. Som eksempel på dette viser lovbestemmelsen til at stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese stiftelsens formål på en rimelig måte.

Spørsmålet i saken blir dermed om kapitalen i Grosserer H. Parr Samuelson og hustru Johanne Birgitte (Gitta) født Frølich's legat er utilstrekkelig til å fremme formålet på en rimelig måte. Det vises i denne sammenheng til Knudsen/Woxholth: *Stiftelsesloven med kommentarer* (2004), side 207–208. Fra side 208 gjengis:

«For ordinære avkastningsstiftelser vil det typiske eksempelet på at midlene er utilstrekkelige til å tilgodese formålet være at kapitalen etter hvert har blitt så liten i forhold til dagens pengeverdi, at det ikke er grunnlag for å foreta utdelinger i noen størrelsesorden. Det ordinære vil her være at administrasjonen av slike stiftelser (også) vil bli uforholdsmessig kostbar i relasjon til utdelingene.»

Det følger av statuttene punkt I at legatets grunnkapital er 1 million kroner og at grunnkapitalen er bundet. Stiftelsen kan dermed ikke dele ut midler til fremme av formålet med mindre stiftelsen har dekning for grunnkapitalen. Ifølge årsregnskapet for 2018 har stiftelsen et udekket tap på 124 120 kroner og egenkapitalen er per i dag 875 880 kroner. Stiftelsen har ikke hatt dekning for grunnkapitalen siden årsregnskapet for 2013. Den har hatt negativt årsresultat de siste seks årene og egenkapitalen har stadig blitt redusert. Det er ikke utdelt legatmidler siden 2012. Stiftelsen delte da ut 19 000 kroner, fordelt på 4000 kroner til fire personer, samt 3000 kroner til en menighet.

Stiftelsen hadde renteinntekter på 3603 kroner i 2018 og 4298 kroner i 2017. Stiftelsen hadde ikke øvrige inntekter. Driftskostnadene var 22 750 kroner i 2018 og 29 429 kroner i 2017.

I perioden 2012-2018 har stiftelsen til sammen hatt 112 005 kroner i renteinntekter. Det gir en snittinntekt på omtrent 16 000 kroner i året. Når dette skal dekke kostnader til drift, regnskap, revisorhonorar og årlige utgifter til Stiftelsestilsynet, blir det ikke noe tilbake til å gjenopprette stiftelsens egenkapital slik at stiftelsen kan komme i en posisjon der den har midler til å fremme formålet.

Den årlige avkastningen av stiftelsens egenkapital er beskjedent, og det kan spørres om det kan være mulig plassere midlene på en måte som gir en noe høyere avkastning uten å påføre stiftelsen en høy risiko. Selv om så skulle være tilfelle, har imidlertid nemnda vanskelig for å se at det vil være noen realistisk mulighet for at stiftelsen kan komme i en posisjon der denne stiftelsens formål lar seg realisere på en fornuftig måte. Driftskostnadene er ikke høyere enn det som synes nødvendig, og det er således etter nemndas syn neppe mulig å spare vesentlig her.

Stiftelsesklagenemnda har merket seg at Stiftelsestilsynet påpeker at den minst inngripende endringen vil være å endre statuttbestemmelsen om at grunnkapitalen ikke kan angripes slik at også denne delen av stiftelsens egenkapital kan brukes til formålet. Det er i og for seg riktig at det vil gi en større tilgjengelig kapital for utdelinger. Imidlertid vil det kun være for en begrenset periode, da stiftelsen vil forbruke kapitalen. Dermed vil en slik endring bare kunne forlenge stiftelsens levetid med noen år. Denne stiftelsens kapital er så liten at en forlengelse av levetiden sterkt vil bidra til å redusere grunnlaget for utdelinger gitt de løpende administrasjonsutgifter stiftelsen har. Stiftelsesklagenemnda kan derfor ikke se at det vil være et fornuftig alternativ å endre statuttene slik at grunnkapitalen kan brukes til formålet.

I merknadene til klagen tar Stiftelsestilsynet opp spørsmålet om stiftelsen som et alternativ bør slås sammen med Oslo Handelsstands Forenings Understøttelseslegat. Stiftelsesklagenemnda ser det slik at det i realiteten langt på vei er dette stiftelsens styre legger opp til ettersom styret ifølge det styrereferatet som er vedlagt søknaden om oppheving er foreslått at 4/5 av de gjenværende midlene skal overføres til dette legatet. At dette ikke er gjort som en formell sammenslåing kan ikke være avgjørende. En sammenslåing med Oslo Handelsstands Forenings Understøttelseslegat der dette legatet er den overtakende stiftelsen ville også medført at Grosserer H. Parr Samuelson og hustru Johanne Birgitte (Gitta) født Frølich's legat hadde blitt opphevet.

I merknadene tar også Stiftelsestilsynet opp spørsmålet om hvordan avsetning av midler til vedlikehold av gravstedene skal ordnes. Dette spørsmålet er også berørt i det nevnte styrereferatet der det heter at et totalbeløp på 100 000 kroner vil være tilstrekkelig. Stiftelsesklagenemnda går ikke nærmere inn på dette. Det vil være en oppgave for avviklingsstyret å sørge for avsetning av et tilstrekkelig beløp, og at dette blir plassert på en måte som sikrer at beløpet brukes til formålet.

Stiftelsesklagenemnda har etter dette kommet til at vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a er oppfylt slik at stiftelsen kan oppheves. Klagen tas derfor til følge.

7 Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 27. juli 2019 oppheves. Stiftelsen Grosserer H. Parr Samuelson og hustru Johanne Birgitte (Gitta) født Frølich's legat, org. nr. 977 131 383, tillates omdannet til opphevelse.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig vedtatt.

Stiftelsestilsynets vedtak er endret til gunst for klager. Etter forvaltningsloven § 36 kan klager kreve dekket vesentlige sakskostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket. Eventuelt krav om dekning av sakskostnader bes rettet til Stiftelsesklagenemnda.

Bergen, 17. desember 2019

Gudmund Knudsen
Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk